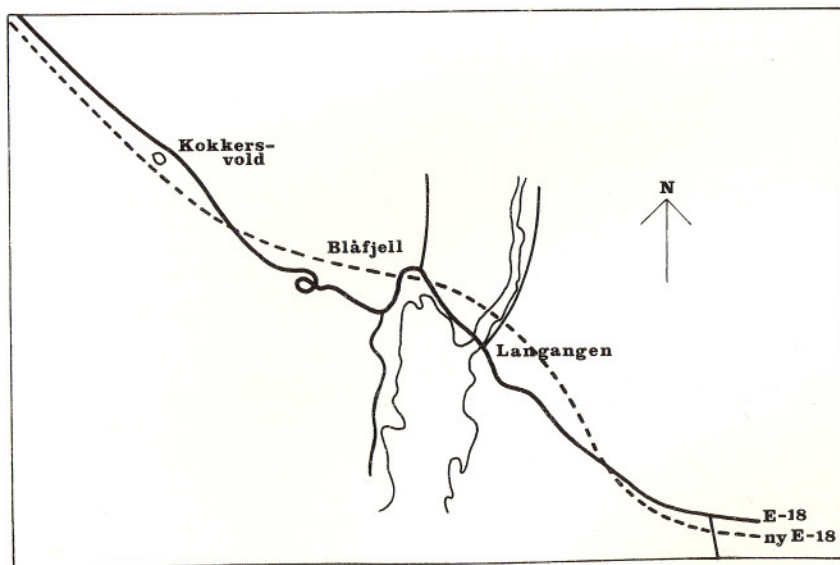

MINERALER FRA LANGANGEN

Sydligere del av Oslofeltet. Sirkelen viser det aktuelle området.

Det 10 000 km² store området fra Mjøsbygdene i nord, Kongsberg i vest, Oslofjordens østside i øst til Langesund i syd, 230 km langt og fra 35 til 70 km bredt kalles Oslofeltet. Dette området består hovedsaklig av kambro-siluriske sedimenter og permiske eruptive bergarter. I den sydvestlige del finnes et område med syenitt som er rik på pegmatittganger. Disse ganger utmerker seg ved sin rikdom på sjeldne mineraler. Mange mineraler er originalbeskrevet herfra.

Kartskisse over området Langangen - Kokkersvold.

Under bygging av veier og boliger og ved steinbrytning er det kommet for dagen nye pegmatittganger og mange av disse har vært gode lokaliteter for mineralsamlere. Siden arbeidet med ny E-18 trase i Langangen ble påbegynt i 1975, har det på strekningen Kokkersvold-Blåfjell vært tilgjengelig nye materiale fra flere pegmatittganger. Pegmatittenes størrelse og mineralinnhold har vært meget variert. Her gis en oversikt over de mineraler man med sikkerhet har kunnet identifisere samt en liten beskrivelse av noen av dem. Mineralene er identifisert i håndstykker etter utseende eller ved røntgenanalyse på Mineralogisk-geologisk museum og Institutt for geologi, Oslo.

Molybdenglans - opptil 5-6 cm store flak. Stedvis med et gult omvandlingsprodukt.

Blyglans - funnet som teringformede krystaller.

Løllingitt - som sølvhvite metalliske nålformede krystaller. På en stoff med løllingitt er det funnet et gult omvandlingsprodukt.

Svovelkis, kobberkis - sistnevnte i meget små mengder.

Kvarts - sjelden

Magnetitt - meget vanlig som masser eller grove krystaller.

Flusspat - vanlig som klare til fiolette, opptil flere cm store, krystaller i analcim.

Kalkspat - som druseromsfylling, ofte sammen med zeolitter.

Bastnäsitt - brune til gråbrune heksagonale prismer i rød feltspat sammen med barkevikitt, magnetitt, zirkon og pyrochlor. Bastnäsitt er også funnet med kjerne av et klart, gult mineral som foreløpig ikke er nærmere undersøkt.

Apatitt - små gule heksagonale prismer sammen med polymignitt.

Pyrochlor - opptrer vanlig som brune krystaller, helst sammen med rød feltspat, magnetitt og zirkon.

Polymignitt - funnet som veldefinerte krystaller i feltspat. (se foto)

Lang polymignittkrystall i hvit feltspat (foto T.M. Edvardsen)

Pegmatitt rik på zirkonkrystaller (foto A.O. Larsen)

Mikroklin - danner hovedgangmassen i de fleste pegmatitter som grove individer eller krystaller av hvit til rød farge.

Titanitt - funnet som små tynne krystaller av brun farge.

Egirin - stedvis som en del av gangmassen, som omvandlingsprodukt etter barkevikitt og som små, grønne nåler på druserom eller sittende i analcim.

Barkevikitt - danner hovedmineralet i enkelte ganger. Stedvis med en ytre omvandlet sone.

Wøhleritt - opptrer vanlig i enkelte pegmatittganger, men som regel endel omvandlet. Blir da gråbrun og flusspatholdig.

Britholitt - brune pseudoheksagonale prismer i hvit feltspat sammen med egirin, nefelin, lepidomelan og et brunt foreløpig uidentifisert mineral.

Melinofan - funnet i to stuffer. I den ene stoffen med en lysbrun omvandlingssone.

Zirkon - vanligvis som brune krystaller, opptil 2-3 cm store. (se foto). Også funnet som nesten hvite krystaller i analcim. Thoritt er funnet i sammenvoksning med zirkon.

Thoritt (orangitt) - funnet i gode krystaller, opptil 2 cm store av mørk brun til rødbrun farge.

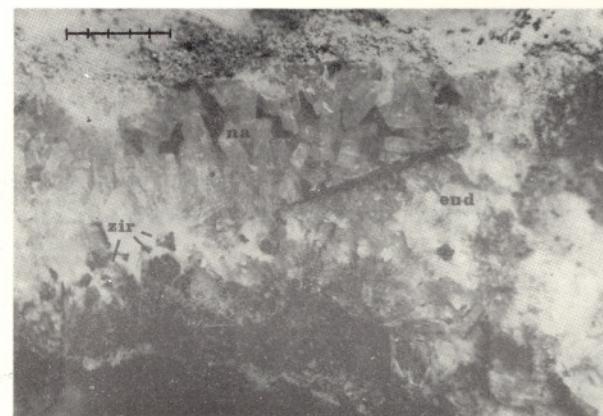
Nefelin - er stedvis et hovedmineral i pegmatittgangene.

Muskovitt - som omvandlingsprodukt etter nefelin.

Lepidomelan - den sorte glimmer som danner hovedmineralet i de fleste pegmatittganger.

Montmorillonitt - danner omvandlingsprodukt etter nefelin i enkelte ganger. Fettaktig og bløt å føle på, rødbrun til grønn av farge.

Helvin - opptrer som små, millimeterstore brune tetraedre.

Eudidymitt (eud) sammen med små zirkonkrystaller (zir), egirinnåler (eg) og natrolittkrystaller i druserom (na) (foto A.O. Larsen)

Eudidymitt - er funnet på en nefelinsyenittpegmatitt i Blåfjell. Pegmatitten var synlig i tre-fire meters lengde, uregelmessig og stedvis omvandlet og zeolittisert. Av hovedmineraller fantes feltspat, nefelin, lepidomelan og natrolitt (spreustein), dessuten i mindre mengder magnetitt, løllingitt, blyglans, molybdenglans, flusspat, wøhleritt, helvin, barkevikitt, egirin, thoritt, zirkon, analcim og eudidymitt. I tillegg er det funnet et matt brunt bladformig mineral samt Mn- oksyder som knoller i druserom og dendritter på sprekker. Eudidymitt forekom i druserom som hvite og rødgule radialstrålige krystallaggregater sammen med helvin og egirin sittende på analcim og stedvis som en sone mellom krystallisert natrolitt i druserom og analcim. Krystallindividene kan nå en størrelse på 1 mm. (se foto).

Eudidymitt ($\text{HNaBeSi}_3\text{O}_8$) er et monoklint krystalliserende mineral med perlemoraktig glans, H - 6 og sp.v. 2,55.

Dette er hittil andre forekomst av dette sjeldne mineral som ble første gang originalbeskrevet av W.C. Brøgger fra en pegmatitt på Lille Arøya i Langesundsfjorden.

Analcim - meget vanlig, stedvis som en vesentlig del av gangmassen. Funnet som gode krystaller på druserom.

Natrolitt - vanlig som gode krystaller i druserom.

Apofyllitt - små vannklare og grågrønne krystaller i druserom sammen med analcim.